

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN MAMA VE EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/24209)

Karar Tarihi: 21/12/2022

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Ali Erdem ŞAHİN
Başvurucular : 1. Hasan MAMA (T.C. Kimlik No: 17809250260)
2. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası
Başvurucular Vekili : Av. Bedia BORAN BULUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu görevlisi başvurusunun üyesi olduğu sendikanın çağrısı üzerine, mesleki çalışmalar kapsamında düzenlenen seminerin bir kısmına katılmaması nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuruya konu olayların yaşandığı tarihte Adıyaman'da bir lisede matematik öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Başvurucu Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN) üyesidir.

3. Başvuru konusu olaylar, Millî Eğitim Bakanlığının 2016 yılı yaz dönemi seminer programına Nurettin Topçu'nun *Türkiye'nin Maarif Davası* isimli kitabı dâhil etmesi nedeniyle yaşanmıştır. Sendika, üyelerinin yaz dönemi seminerlerinde bahse konu yazar ile ilgili olarak verilen hiçbir sunum görevini yerine getirmemelerine, hiçbir çalışma ve etkinliğe katılmamalarına yönelik protesto kararı almıştır (Sendika kararı ve arka plan bilgisi için bkz. *Ayfer Altuntaş ve İkbâl Ünzile Gürsoy*, B. No: 2018/24874, 31/3/2022, §§ 6, 47).

4. Başvurucu, sendika kararı doğrultusunda bahse konu seminerin bir bölümüne katılmamıştır. Anılan eylem nedeniyle başvuru hakkında disiplin soruşturması yapılmış ve başvurusunun kınama cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali istemiyle idare mahkemesine (Mahkeme) başvurmuştur. Mahkeme, başvurusunun olağanüstü hâl (OHAL) kapsamında kamu personeline ilişkin alınan tedbirler çerçevesinde çıkarılan kanun hükmünde kararname (KHK) uyarınca devlet memurluğundan çıkarılması nedeniyle dava konusu işlemin ve mevcut davanın konusuz kaldığını belirterek dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Söz konusu karar istinaf kanun yolunda kesinleşmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 31/7/2018 tarihinde öğrendikten sonra 14/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerçek Kişi Başvurucu Yönünden

8. Başvurucu; üyesi olduğu sendikanın almış olduğu kararı icra etmesi nedeniyle hakkında disiplin cezasına hükmedilmesinin dernek ve sendika kurma hakkını, ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; hak ihlali iddiasının Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınarak incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü iddiaları yinelemiştir.

9. Mahkeme, başvuru konusu disiplin cezasının iptali istemiyle açılan davada, başvuru devletin memurluğundan çıkarıldığı gerekçesiyle davanın esasını incelememiştir. Bu itibarla başvurunun ifade özgürlüğü ile bağlantılı etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceleyebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; *Murat Haliç*, B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44; *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, § 141).

12. Şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının bulunması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması tek başına yeterli olmayıp bu yolun aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir (*İlhan Gökhan*, B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49; *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri*, § 142).

13. Somut olaya konu disiplin cezasının görüldüğü davada başvurunun OHAL KHK'sı kapsamında kamu görevinden çıkarıldığı belirtilerek dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi, adil yargılanma hakkı kapsamında verdiği birçok kararda benzer meseleleri değerlendirmiştir. Anılan kararlarda, kamu görevlileri hakkında tesis edilen işlemler hakkında görülmekte olan davaların kamu görevlisi statüsünün herhangi bir nedenle sona ermesi durumunda dahi idari işlemle olan menfaat bağının ortadan kalkmayacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte kamu görevinden çıkarılan başvurunun OHAL Komisyonuna başvurabileceği, OHAL Komisyonunun kararlarına karşı yargı yolunun açık olduğu, bu durumda başvurunun yeniden kamu görevlisi statüsünü kazanabileceği ihtimalinin bulunduğu vurgulanmıştır. Nihayetinde derece mahkemelerinin usul kurallarının uygulanmasıyla ilgili şekilci yorumunun başvurularda ağır bir külfet yüklediği, bu sebeple başvuru sahiplerinin karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (*Bayram Ali Devecioğlu*, B. No: 2017/39387, 15/9/2020; *Kürşat Oğuz Yaykaşlı*, B. No: 2017/34297, 4/11/2020; *Turgay Dabakoğlu*, B. No: 2018/27010, 16/12/2020).

14. Somut olayda da bahse konu kararlardaki değerlendirmelerden ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır. Bu itibarla Mahkemenin başvurunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasının esasının incelenmesini ve giderim sağlanmasını engelleyen yorumu nedeniyle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

15. Öte yandan etkili başvuru hakkıyla ilgili bu değerlendirmenin mahkemelerce verilen kararların sonucundan tamamen bağımsız olduğu, yalnızca başvurunun ilgili disiplin cezasının hukukiliğini yargı merciine denetletebilme ve bir sonuç alabilme kapasitesiyle ilgili olduğunun da tekrar vurgulanması gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. *İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri*, B. No: 2016/23696, 8/6/2021, § 67).

B. Tüzel Kişi Başvurucu Yönünden

16. Başvuru münhasıran gerçek kişi başvurunun aldığı disiplin cezasına ilişkindir. Başvurucu tüzel kişi, başvuru formunda temel hak ve özgürlüklere ilişkin olarak herhangi bir iddia ileri sürmemiştir. Bu anlamda tüzel kişi başvurunun ihlale konu edilen işlem nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkının doğrudan etkilendiği söylenemez. Bu nedenle başvurunun tüzel kişi başvuru yönünden *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (*Onur Doğanay*, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 39-47).

III. GİDERİM

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan

kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında taleple bağlı olarak net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerçek kişi başvurucu yönünden ifade özgürlüğüyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Tüzel kişi başvurucu yönünden başvurunun *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğü ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adıyaman İdare Mahkemesine (E:2017/774, K:2017/1440) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurusunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI